

CẢNH ĐỨC TRUYỀN ĐĂNG LỤC

QUYỂN 17

Ngài Hành Tư Thiền sư ở Thanh Nguyên Cát Châu - Đời thứ 5 (phần 3) có 26 vị.

- Đệ tử nối pháp của Thiền sư Lương Giá ở Động Sơn Viên Châu - có 26 vị.

1. Thiền sư Đạo Ứng ở núi Vân Cư Đơn Hồng Châu.
2. Thiền sư Bốn Tịch ở Tào Sơn Võ Châu,
3. Thiền sư Đạo Toàn đời thứ 2 ở Động Sơn.
4. Thiền sư Cư Đông ở núi Long Nha Hồ Nam.
5. Thiền sư Hưu Tĩnh ở chùa Hoa Nghiêm Kinh Triệu.
6. Hòa thượng Hiện Tử ở Kinh Triệu.
7. Thiền sư Phổ Mãn ở Cửu Hoa Quân Châu.
8. Thiền sư Đạo U ở U Thê Thai Châu.
9. Thiền sư Sư Kiên đời thứ 3 ở Động Sơn.
10. Thiền sư Độn Nhẹ ở Bạch Mã Lạc Kinh.
11. Hòa thượng Càn Phong ở Việt Châu.
12. Hòa thượng Hòa Sơn ở Cát Châu.
13. Thiền sư Cảm Khái ở núi Thiên Đồng, Minh Châu.
14. Hòa thượng ở núi Bảo Cái Đàm Châu.
15. Thiền sư Thông ở Bắc Viện Ích Châu.
16. Thiền sư Bốn Nhân ở Bạch Thủy Cao An.
17. Thiền sư Quang Nhân ở Sơ Sơn Võ Châu.
18. Thiền sư Văn Thúy ở Khâm Sơn Phong Châu (18 vị trên đây thấy có ghi lục).
19. Thiền sư Nghĩa ở núi Thiên Đồng Minh Châu.
20. Thiền sư Phương ở Tư Thánh Thái Nguyên.
21. Hòa thượng Kim Tạng ở nước Tân La.
22. Thiền sư Bạch ở Ích Châu.
23. Hòa thượng Văn Thù ở Đàm Châu.
24. Hòa thượng Bạch Thủy ở núi Thư Châu.

25. Hòa thượng Tây Hồ ở Thiều Châu.

26. Hòa thượng Thông Huyền ở Thanh Dương (8 vị trên đây không có cơ duyên-ngữ cú).

Ngài Hành Tư đời thứ 6 (phần 1)- Có 43 vị.

- Đệ tử nổi pháp của Thiền sư Toàn Khoát ở Nham Đầu Ngạc Châu - Có 9 vị:

1. Thiền sư Sư Ngạn ở Đoan Nghiêm Thai Châu.

2. Thiền sư Ngạn ở Huyền Tuyên Hoài Châu.

3. Thiền sư Tuệ Tông ở Linh Nham Cát Châu.

4. Thiền sư Đạo Nhân, ở La Sơn Phước Châu.

5. Thiền sư Tùng Nham ở Hương Khê Phước Châu.

6. Thiền sư Nghiêm ở Thánh Thọ La Nguyên Phước Châu.

(6 vị này thấy có ghi lục)

7. Thiền sư Hải Nhất Đại Ninh Hồng Châu.

8. Hòa thượng Thiều ở núi Nga Hồ Tín Châu.

9. Hòa thượng Nạp ở Đại Ninh Hồng Châu. (3 vị trên đây không có cơ duyên-ngữ cú)

- Đệ tử nổi pháp của Hòa thượng Tư Quốc ở Cẩm Đàm Hồng Châu, có 1 người.

1. Thiền sư Chỉ Viên ở núi Bạch Triệu An Châu.

- Đệ tử nổi pháp của Hòa thượng Tư Minh ở Hào Châu, có 1 vị.

1. Thiền sư Thiện Bốn Thứu Lãnh Tương Châu.

- Đệ tử nổi pháp của Thiền sư Cư Hối ở núi Đại Quang, Đàm Châu, có 13 vị.

1. Thiền sư Hữu Duyên ở Cốc Sơn Đàm Châu.

2. Hòa thượng Long Hưng ở Đàm Châu.

3. Hòa thượng Đời thứ 1 ở núi Phục Long Đàm Châu.

4. Thiền sư Thiện Tạng ở Bạch Vân Kinh Triệu.

5. Hòa thượng đời thứ 2 ở núi Phục Long Đàm Châu.

6. Hòa thượng Tuấn Sơn ở núi Long Thiểm Phủ.

7. Hòa thượng đời thứ 3 ở núi Phục Long Đàm Châu.

8. Thiền sư Huyền ở núi Đại Quang.

9. Hòa thượng Đăng Hà ở Chương Châu.

10. Hòa thượng Tịnh Giác ở Tống Châu.

11. Hòa thượng Chứng ở Sùng Thắng Hoa Châu.

12. Hòa thượng Vĩnh Thọ ở Ngạc Châu.

13. Hòa thượng Linh Trúc ở Ngạc Châu (6 vị trên đây không có cơ duyên-ngữ cú).

- Đệ tử nối pháp của Thiền sư Đạo Kiên ở Cửu Phong, Quân Châu
- có 10 vị.

1. Hòa thượng Thanh Viện ở Tân La.
2. Thiền sư Thần Đăng ở Trợ Đàm Hồng Châu.
3. Thiền sư Hành Tu ở núi Nam Nguyên-Cát Châu
4. Thiền sư Minh ở Trợ Đàm Hồng Châu.
5. Hòa thượng Thu Sơn ở Cát Châu.
6. Thiền sư Diên Mậu ở Trợ Đàm Hồng Châu.
7. Thiền sư Thường Sát ở Đồng An Hồng Châu.
8. Thiền sư Ngộ Trợ Đàm Hồng Châu.
9. Thiền sư Vô Ân ở Hòa Sơn Cát Châu.

10. Hòa thượng Mậu Trợ Đàm Hồng Châu (10 vị trên đây thấy có ghi lục)

- Đệ tử nối pháp của Thiền sư Cảnh Hân ở Dũng Tuyên, Thai Châu, có 1 vị:

1. Thiền sư Thiệu Lục thông ở Viện Thai Châu.

- Đệ tử nối pháp của Thiền sư Chí Nguyên ở Vân Cái, Đàm Châu, có 3 người:

1. Thiền sư Chí Hản ở núi Vân Cái.
2. Hòa thượng Ngọa Long ở Tân La.
3. Hòa thượng Thiên Thai ở Bàn Châu (3 vị trên đây có ghi lục).

- Đệ tử nối pháp của Thiền sư Tạng ở Cốc Sơn, có 3 vị:

1. Hòa thượng Đoan Nham ở Tân La.
2. Hòa thượng ở Bạc Nghiêm Tân La
3. Hòa thượng Đại Lãnh ở Tân La (3 vị trên đây thấy có ghi lục).

- Đệ tử nối pháp của Hòa thượng Cái Sơn ở Trung Vân, Đàm Châu, 1 vị.

1. Hòa thượng Cảnh ở núi Vân Cái (có ghi lục).

- Đệ tử nối pháp của Thiền sư Tồn Thọ ở Thê Nham, Phủ Hà Trung, 1 vị:

1. Thiền sư Đạo đức (không có cơ duyên-ngữ cú).

*****

- Ngài Hành Tự Thiên sư ở Thanh Nguyên Cát Châu - Đời thứ 5.

* **Đệ tử nổi pháp của Thiên sư Lương Giá ở Động Sơn Viên Châu.**

1. Đạo Ung Thiên sư ở Vân Cư, Hồng Châu.

Sư người ở Ngọc Điền, U Châu, họ Vương. Tuổi nhỏ theo Thầy học giáo, 25 tuổi thọ giới tại chùa Diên Thọ ở Phạm Dương. Bốn Sư khiến học giáo Thanh văn bèn than rằng: Kẻ Đại Trưởng Phu há bị cùm chân ở Luật nghi, bèn đến núi Thúy Vi hỏi Đạo, trải 3 năm. Có vị Tăng Vân Du từ Dự chương đến, thanh xưng là Thiên sư Lương Giá ở Động Sơn pháp tịch. Sư bèn đến. Động Sơn hỏi Xà-lê tên gì? Sư nói: Đạo Ung. Động Sơn nói là Đạo hướng thượng. Sư nói: Đạo hướng thượng thì không gọi là Đạo Ung. Động Sơn nói ông đối đáp không khác gì khi cùng ta còn ở Vân Nham. Sau Sư hỏi như thế nào là ý Tổ sư? Động Sơn nói Xà-lê, sau đó có cầm 1 cọng tranh che đầu bỗng có người hỏi thì Xà-lê đáp thế nào? Đáp: Đạo Ung tội lỗi. Động Sơn có lúc bảo sư rằng: Ta nghe Tư Đại Hòa thượng sinh ở nước Oa làm vua hư thực ra sao. Đáp nếu là Tư Đại làm Phật thì cũng chẳng làm hưởng hồ là Quốc vương. Động Sơn cho là phải - Một hôm Động Sơn hỏi: Đi đến chỗ nào? Sư đáp: Đạp núi mà đến. Động Sơn nói núi đó có thể ở. Đáp núi đó chẳng thể ở. Đó tức là trong nước đều bị Xà-lê chiếm cả. Đáp không phải. Động Sơn nói: Đó tức là ông được đường nào. Đáp: Không có đường. Động Sơn nói: Nếu không có đường sao được cùng Lão tăng thấy nhau. Đáp: Nếu có đường tức cùng Hòa thượng cách đời. Động Sơn nói người này sau này ngàn người vạn người cầm không ở - Sư theo Động Sơn lội nước. Động Sơn hỏi nước cạn sâu. Sư đáp không ướt. Động Sơn nói người thô. Sư đáp thỉnh Sư nói: Động Sơn nói: Không khô - Động Sơn bảo Sư: Xưa ngài Nam Tuyên hỏi Tăng giảng kinh Di Lặc hạ sinh: Di Lặc vì sao hạ sinh. Đáp thấy ở cung trời sau sẽ hạ sinh. Nam Tuyên nói: Trên trời không có Di Lặc, dưới đất không có Di Lặc, chưa xét (biết) ai cùng chữ an. Động Sơn ngay đó được Thiên sàng chấn động bèn bảo Ung Xà-lê - Sư đang làm tướng. Động Sơn hỏi: Làm gì? Sư nói: Làm tướng. Động Sơn hỏi: Dùng muối nhiều ít. Sư đáp vào dần dần Động Sơn hỏi làm vị gì? Sư đáp được. Động Sơn nói: Người đại xiển đề giết cha hại mẹ làm thân Phật ra máu phá hòa hợp Tăng, như thế các thứ hiếu dưỡng sao còn? Sư đáp mới được hiếu dưỡng. Từ đó Động Sơn xem Sư là lãnh tụ trong thật mình - Lúc đầu Sư ở Tam Phong Đạo mình chưa rộng, sau mở núi Vân Cư 4 chúng đến đông. Một hôm Sư lên pháp đường nhân nêu lời người xưa bảo rằng: Địa ngục chưa phải là khổ, mặc

cà sa này mà không sáng mắt cả việc lớn là rất khổ. Sư bèn bảo chúng rằng: Các ông đã làm hạnh đó phải đi 10 phần thì 9 phần chẳng cho là nhiều, lại dính sức này là Thượng tọa chẳng khuấy bình sinh, hành cước chẳng cô phụ tông lâm. Người xưa nói muốn được bảo nhậm việc này cần phải hưởng về đỉnh núi cao mà lập hạnh đầy nước sâu mới có khí lực như thế. Nếu ông đại Sư chưa biện thì cần phải đạp đến đường Huyền. - Hỏi: như thế nào là chỗ trọng yếu (nặng nề) của Sa môn? Sư đáp: Tâm thức chẳng đến chỗ. Hỏi Phật cùng Tổ có cấp bậc nào? Sư đáp đều là cấp bậc. Hỏi như thế nào là ý Tây Trúc đến. Sư đáp đường xưa chẳng gặp người - Khả Quan Thượng tọa hỏi bỏ hết tiêu chỉ thỉnh Sư mau tiếp. Sư nói: Tức nay làm gì. Quan nói Đạo (nói?) tức chẳng không chớ hiểu lời thoại. Sư nói: Hà tất Xà-lê hỏi như thế nào là khẩu quyết. Sư nói: Đến gần đây sẽ nói với ông. Tăng đến gần nói thỉnh Sư nói. Sư nói: Cũng biết cũng biết. Sư cho vận thơ là Dương, chúng hiểu chẳng? Chúng nói không hiểu. Sư bảo đuổi con chim sẽ ra nó cũng không hiểu. Hỏi: Như thế nào được chẳng náo loạn Hòa thượng (chẳng làm phiền Hòa thượng)? Sư nói: Cùng ta gọi Xứ Đức lại (gọi cho ta Xứ Đức đến đây). Tăng bèn đi gọi. Sư bảo đóng cửa cho ta - Hỏi: Mã Tổ đào tạo ra 88 vị Thiện tri thức, không biết Hòa thượng đào tạo được mấy người? Sư vung 2 tay ra. Hỏi: như thế nào là hành lý của người hưởng thượng? Sư đáp thiên hạ thái bình. Hỏi: khi người đi xa trở về nhà là thế nào? Sư nói: Mừng được về. Hỏi: đem gì dâng hiến? Sư nói: Sáng đánh 3000, chiều đánh 800 - Sư bảo chúng như chó săn giỏi, chỉ biết tìm được dấu tích, bỗng gặp linh dương mang sừng chớ nói tích khí cũng chẳng biết. Vị Tăng hỏi: Khi linh dương mang sừng là như thế nào? Sư đáp: 6 lần 6 là 36. Lại hỏi hiểu không? Vị Tăng nói không hiểu. Sư nói: Chẳng thấy Đạo không dấu tích - Ban đêm chúng Tăng tham, thị giả đem đèn lại thấy bóng mình trên vách, có vị Tăng liền hỏi 2 cái giống nhau thì thế nào? Sư nói: 1 cái là bóng. Hỏi: Khi đọc nhân định trở về quê thì thế nào? Sư đáp: Chỉ là cái ấy. Vị Tăng người Tân La hỏi: Phật-đà Ba-lợi thấy gặp Văn Thù vì sao lại trở về? Sư đáp chỉ vì không mang đến do đó bèn về - Sư bảo chúng rằng: Người học Phật pháp như chém định chặt sắt mới được. Khi đó một vị Tăng ra hỏi: Liền thỉnh Hòa thượng định sắt. Sư đáp trong miệng là cái gì? Vị Tăng hỏi: Nhân giáo có nói: Là người đời trước có tội nghiệp đáng đọa ác đạo nên đời này bị người khinh chê, ý này như thế nào? Sư nói: Động tức là đáng đọa ác đạo, tịnh tức là bị người khinh chê. Vị Tăng hỏi: Cơm hương tích người nào được ăn? Sư đáp phải biết được người nào ăn vào miệng cũng phải mọc ra -

Có một vị Tăng ở trong phòng tụng kinh Sư ở cách cửa sổ hỏi Xà-lê tụng kinh gì? Đáp kinh Duy Ma. Sư nói: Không hỏi kinh Duy Ma, người tụng là kinh gì? Vị Tăng ấy từ đó được vào. - Vị Tăng hỏi: Một mình ở chốn núi cao trót vót thì thế nào? Sư đáp là 1 mình hưởng về núi cao trót vót. Vị Tăng nói: Chẳng hiểu. Sư nói: Núi trước mặt cũng không hiểu - Tăng Tân La hỏi: Làm sao được Đạo khó đó? Sư nói: Có đạo khó nào? Hỏi: Thỉnh Hòa thượng nói. Sư nói: Tân La, Tân La. Hỏi người mắt sáng vì sao tối như sơn? Sư đáp: Sao lạ - Tiết Độ Sư ở kinh Nam là Thành Nhuế sai đại tướng vào núi cúng dường Sư hỏi rằng: Thế Tôn có mật ngữ, Ca-diếp không che dấu, như thế nào là Thế Tôn mật ngữ? Sư gọi Thượng thư, người ấy dạ. Sư hỏi: hiểu không. Đáp không hiểu. Sư nói: Ông dường như không hiểu một ngữ của Thế tôn, ông dường như hiểu Ca diếp không che giấu - Tăng hỏi: Mới sinh vì sao chẳng biết có? Sư đáp: Sinh không đồng. Hỏi: khi chưa sinh thì như thế nào? Sư đáp không từng diệt. Hỏi: Khi chưa sinh thì ở đâu. Sư đáp có chỗ chẳng thấu. Hỏi: người nào chịu diệt? Là cái (người) diệt chẳng được. Sư bảo chúng rằng: Các ông là Sư Tăng phát lời nhả khí phải có nguyên do, phạm hỏi việc phải biết tốt xấu, tôn ty hén sang tin lời vô ích. Người bên cạnh đến tìm lời tương tự. Do đó bình thường nói với các huynh đệ đừng quái lạ về lời giống nhau. Sợ kẻ đồng học quá nhiều? Thứ nhất chớ đem đến, đem đến chớ giống nhau. Lạ nhân 80 tuổi ra khỏi nhà không phải là trò chơi trẻ con. Lời nói tham sai đi vạn dặm, vạn dặm thì khó thu nhiếp lại. Thăng đến cao cốt đánh tủy cần phải có nguyên do. Nói năng như kim kẹp khóa chặt tiếp nối mãi không dứt, thì mới được đủ trên các đầu, mới trên các vật, có thể chẳng phải là tịnh được diệu sự nào nói ông biết có người nào trọn chẳng thấu nói cho ông biết, nhưng cũng có người trọn chẳng thấu nhập được gì. Mười lần định nói ra thì 9 lần bỏ đi. Vì sao như thế là vì sợ nói không lợi ích, hiểu được tâm người nào như thảng chạp mà quạt bên miệng mọc đầy rong rêu vì không nói, không phải là cương giới nhậm vận của ông như đây, muốn được việc như thế cần phải như thế. Học Phật bên sự là dụng tâm lầm, nhờ đó để hiểu ngày kinh vạn luận, giảng kinh được trời mưa hoa đá điểm đầu cũng chẳng can hệ gì việc của mình hướng là người khác có chỗ dụng tâm. Nếu đem tâm thức có hạn mà làm dụng vô hạn thì như đem gỗ vuông mà đút vào lỗ tròn ắt có nhiều ít sai khác. Nếu khiến đồn hoa hợp gấm, sự sự kịp được hết tất cả sự thì cũng chỉ gọi là người liễu sự, người không lỗi, trọn chẳng gọi là tôn quý, đem cái người biết tôn quý thì làm được vật gì. Chẳng thấy việc từ cửa vào là không thật, trên gậy chẳng

thành rỗng, hiểu không - Như thế Sư suốt 30 năm như vậy khai phát chỗ mâu nhiệm, Đồ chúng thường đến số 1500 người. Họ Chu ở Nam Xương rất kính trọng Đạo của Sư. Năm Đường Thiên Phục 1, mùa thu Sư có chút bệnh, ngày 18 tháng 12. Sư vì đại chúng mở phương tiện cuối cùng, nói ý xuất thế vừa xong chúng đều thương khóc. Ngày 03 tháng giêng năm sau thì Sư ngồi kiết già mà hóa, nay ảnh đường ở núi ấy vẫn còn. Vua ban thụy là Hoàng giác Đại sư, tháp đề Viên Tịch.

2. Thiên sư Bốn Tịch ở Tào Sơn, Võ Châu.

Sư người ở phủ Điền, Tuyên Châu, họ Huỳnh. Thuở nhỏ thích Nho học, năm 19 tuổi xuất gia, rồi vào núi Linh Thạch ở huyện Phước Đường, Phước Châu. Năm 25 tuổi thọ Cụ túc giới. Năm Đường Hàm Thông 1 Thiên tông hưng thịnh, gặp Thiên sư giá Động Sơn ngồi Đạo tràng bèn đến thỉnh ích. Động Sơn hỏi: Xà-lê tên gì? Đáp: Bốn tịch. Hỏi: Hưởng thượng nói đi. Sư đáp không nói. Hỏi: Vì sao không nói. Sư đáp không tên Bốn Tịch. Động Sơn cho là thâm khí. Sư từ đó vào mất thật được ấn chứng, được mấy năm bèn từ già ngài Động Sơn. Sơn hỏi đi đâu? Đáp: Không đổi chỗ khác Động Sơn không đổi há có đi ư? Sư đáp đi cũng không đổi khác. Bèn từ già tùy duyên mà đó đây. Lúc đầu Sư được mời ở Tào Sơn Võ Châu, sau ở núi Hà Ngọc, 2 nơi pháp tịch học giả đến đông. - Hỏi: Chẳng cùng vạn pháp làm bạn là người nào? Sư hỏi: Ông nói nhiều người trong Hồng Châu đi đâu - Hỏi: mà cùng mất có biết nhau chăng? Sư nói: Không biết nhau. Hỏi: vì sao không biết nhau. Sư nói: Vì đồng ở 1 chỗ. Hỏi như thế tức chẳng phân. Sư nói: Mà lại chẳng phải là mất. Hỏi: Như thế nào là mất? Sư nói: Đoạn đích khứ? Hỏi: như thế là mà? Sư đáp Tào Sơn liền nghi. Hỏi: Hòa thượng vì sao nghi? Sư đáp nếu chẳng nghi tức đoạn đích khứ? Hỏi: Ở tướng cái gì là chân? Sư đáp tức tướng tức chân. Hỏi: đem gì hiển thị. Sư đưa cái khay trà lên. Hỏi: Gốc Huyền sao chân? Sư đáp gốc huyền vốn chân. Hỏi: Đem huyền nào hiển. Sư đáp tức Huyền tức hiển. Hỏi: Đó tức là thủy chung (trước sau) không lìa huyền. Sư đáp: Tìm tướng huyền chẳng thể được. Hỏi: như thế nào là người nào thường ở? Sư đáp vừa gặp Tào sơn tạm ra. Hỏi: Như thế nào là người nào không thường ở? Sư nói: Khó được - Tăng Thanh Duệ hỏi: Con cô bần xin Sư cứu giúp. Sư nói: Duệ Xà-lê đến trước đây. Duệ đến trước, Sư nói: Bạch gia ở Truyền Châu 3 chén rượu cũng nói chưa thấm môi - Hỏi: Định há chẳng là loại? Sư nói: Chẳng đến chẳng định cũng là loại. Hỏi: Như thế nào là khác? Sư đáp chớ chẳng biết đau ngứa. Cảnh thanh hỏi: Khi lý Thanh Hư rất ráo không có thân thì như thế nào? Sư nói: Lý tức như sự này làm sao sinh.

Đáp: Như lý như sự. Sư nói: Gạt 1 mình Tào Sơn thì được chứ tránh sao được mắt các Thánh? Hỏi: nếu không có mắt các Thánh thì sao soi được cái chẳng thể? Sư đáp quan không dung kim thông riêng xa mã - Vân Môn hỏi: Chẳng cái đối người nào đến Sư có tiếp chẳng? Tào Sơn không rảnh người công phu. Hỏi: Người xưa nói mọi người hầu hết đều có đệ tử, trần mông lại có không? Sư bảo đưa tay đây rồi điểm chỉ nói 1 2 3 4 5 đủ. Hỏi: Lỗ Tổ quay mặt vào vách để biểu thị việc gì? Sư lấy tay bịt tai. Hỏi: Nhân xưa có nói: Chưa có 1 ai té xuống đất không nhân đất mà đứng dậy, thế nào là té? Sư nói: Chịu tức là đó. Hỏi: thế nào là đứng dậy? Sư nói: Đứng dậy (khởi lên?) - Hỏi: nhân giáo có nói biển lớn không chứa tử thi, thế nào là biển. Sư nói: Là bao hàm vạn vật (chứa cả vạn thứ). Hỏi: Vì sao không chứa tử thi? Sư nói: Dứt hơi không dính. Hỏi: đã là chứa cả vạn thứ vì sao dứt hơi không dính (chứa?). Sư đáp vạn vật không phải là Đức có công dứt hơi - Hỏi: hưởng thưởng lại có sự hay không? Sư nói: Nói (Đạo?) có nói không liền được làm sao Long Vương lại chống kiếm? - Hỏi: Phải đầy đủ tri giải hiểu biết (kiến thức), nào thì mới khéo đối đáp lời chúng vấn nạn? Sư nói: Chẳng trình câu. Hỏi: Gặng hỏi cái gì. Sư nói: Dao phủ chém không vào. Hỏi: Hay như thế mà gặng hỏi, lại có người không chịu chẳng? Sư nói: Có. Hỏi người nào? Sư đáp: Tào Sơn. Hỏi: Không nói làm sao hiển? Sư đáp: Hưởng vào đó mà hiển. Hỏi: Hưởng vào đâu hiển? Sư đáp: Hôm qua canh 3 đầu giường mất 3 xu đồng tiền. Hỏi: Mặt trời chưa mọc) lúc đó thế nào? Sư đáp cũng thua Tào Sơn nửa tháng - Sư hỏi: Vị Tăng: Làm gì? Đáp: Quét đất. Sư hỏi: quét trước Phật hay quét sau Phật. Đáp trước sau đều quét 1 lúc. Sư nói: Đưa cho Tào Sơn đôi giày - Sư hỏi Thượng tọa Cương Đức rằng: Bồ-tát ở Định nghe Hương tượng qua sông trích ở kinh nào? Đáp: Trích ở kinh Niết-bàn. Sư nói: Nghe trước Định hay nghe sau Định. Hỏi: Hòa thượng lưu chuyển. Sư nói: Nói cũng giết hết mà nói mới được phân nửa. Hỏi Hòa thượng như thế nào? Sư nói: Dứt thác tiếp tay. Hỏi: Học nhân trong 12 giờ (24 giờ) bảo nhậm như thế nào. Sư đáp như về quê có trùng độc, nước chẳng được nắm 1 giọt. Hỏi: Như thế nào là chủ pháp thân. Sư nói: Bảo là Tần không người. Hỏi: Cái đó chẳng phải chẳng? Sư đáp chém. Hỏi: gần gũi bạn Đạo nào liền được thưởng nghe điều chưa nghe? Sư đáp đồng cùng 1 bao. Hỏi: Đây cũng là Hòa thượng được nghe, như thế nào là được thưởng nghe điều chưa nghe. Sư đáp không đồng với gỗ đá. Hỏi: thế nào (cái gì) là trước thế nào (cái gì) là sau? Sư đáp chẳng thấy nói thưởng nghe điều chưa nghe. - Hỏi: Người trong nước tiếp kiếm là ai? Sư đáp Tào Sơn. Hỏi:

định giết người nào? Sư đáp chỉ có tất cả đều giết. Hỏi: bỗng gặp cha mẹ làm sao? Sư hỏi chọn lựa gì? Hỏi: sao là tự mình (tự mình làm sao?) Sư nói: Ai làm gì ta. Hỏi: vì sao chẳng giết. Sư nói: Chẳng phải chỗ hạ thủ (chỗ giết?). Hỏi: 1 trâu uống nước 5 ngựa chẳng hý lúc đó thế nào? Sư nói: Tào Sơn biết kiêng miệng. Khi khác lại nói là Tào Sơn hiểu đầy. Hỏi: thường chìm đắm trong biển sinh tử là ai? Sư nói: Mặt trăng thứ 2. Hỏi: Lại cầu ra khỏi không? Sư đáp cũng cầu ra khỏi, chỉ là không đường. Hỏi ra khỏi người tiếp được nó? Sư đáp: Người gánh gông sắt. Tăng nêu lời Dược Sơn hỏi Tăng mấy tuổi? Vị Tăng nói 72. Dược Sơn nói phải là 72 chẳng? Đáp: Phải. Dược Sơn liền đánh, ý đó thế nào? Sư đáp mũi tên trước hình như được, mũi tên sau bắn sâu vào người. Vị Tăng hỏi: Như thế nào thì khỏi bị đánh đòn? Sư đáp: Vua ra lệnh đã làm, còn chư hầu thì tránh nói (tránh đường?) - Hỏi: như thế nào là Đại ý Phật pháp. Sư đáp điền cấu tắc hát (lấp đầy hang khe?) Hỏi: như thế nào là sư tử? Sư đáp: Các thú gần chẳng được. Hỏi: như thế nào là sư tử con? Sư đáp: Hay nuốt cha mẹ. Hỏi: đã là các thú không được gần vì sao lại bị con nuốt? Sư đáp nếu ông rống lên thì ông bà cha mẹ đều hết. Hỏi: chỉ như ông bà cha mẹ lại hết không? Sư đáp cũng hết. Hỏi: hết rồi thì thế nào? Sư đáp toàn thân về cha. Hỏi: trước đến vì sao nói ông cha đều cũng hết? Sư nói: Không thấy nói. Thái tử hay làm việc nước, cây khô lại lo việc nở hoa. Hỏi: vừa có thị phi lăng xăng thì mất tâm là thế nào? Sư nói: Chém chém! - Tăng nêu có người hỏi ngài Hương Nghiêm rằng: Như thế nào là Đạo? Đáp trong cây khô có rỗng ngâm. Học nói: Không hiểu. Đáp trong đầu lâu có con người. Sau hỏi Thạch Sương thế nào là rỗng ngâm trong cây khô? Thạch Sương nói cũng có mừng. Lại hỏi thế nào là con người trong đầu lâu. Thạch Sương nói cũng có biết. Sư nhân đó nói tụng rằng:

*Cây khô rỗng ngâm thật thấy đạo
Đầu lâu không biết mắt sáng xưa
Mừng biết hết rồi tiêu mất hết
Còn ai phân biệt đục với trong.*

Vị Tăng ấy liền hỏi Sư thế nào là rỗng ngâm trong cây khô? Sư đáp huuyết mạch chẳng đứt. Hỏi: thế nào là con người trong đầu lâu? Sư đáp khô bất tận. Hỏi: Chưa biết lại có được nghe không? Sư đáp trong đại địa khắp với chưa có 1 cái chẳng nghe. Hỏi: chưa biết rỗng ngâm là chương cú nào? Sư đáp: Cũng chẳng biết là chương cú nào, người nghe đều chết. Sư như thế mà khai phát người thượng cơ. Tăng không có phép tắc dấu vết có thể tìm. Đến khi gặp ngài Động Sơn được chọn

trong 5 vị riêng được xem là tiêu chuẩn của Tông lâm. Lúc đó họ chung ở Hồng Châu nhiều lần thỉnh nhưng Sư không đến, chỉ viết 1 bài tụng ở núi của Đại Mai Hòa thượng mà đáp. Nam Thiên Phục Tân dậu, vào 1 đêm cuối Hạ, Sư hỏi: Vị Tăng tri sự: Nay là ngày tháng mấy. Đáp là rằm tháng 6, Sư nói: Tào Sơn 1 đời hành cước đến nơi, chỉ biết 90 ngày là 1 Hạ. Đến ngày hôm sau giờ thìn thì viên tịch. Sư thọ 62 tuổi, lập được 37. Đệ tử dựng tháp phụng thờ chân cốt. Vua ban thụy là Nguyên Chứng Đại sư. Tháp đề Phước Viên.

3. Đạo Toàn Thiên sư ở Động Sơn.

Trước hỏi Hòa thượng Giá ở Động Sơn rằng: Thế nào là yếu xuất ly cần phải ra khỏi. Động Sơn nói dưới chân Xà-lê sinh khói. Do đó Sư khế ngộ không đi nơi nào khác nữa. Khi ngài Động Sơn mất thì chúng thỉnh Sư tiếp nối làm trụ trì, hải chúng vui mừng Huyền phong không mất - Tăng hỏi: Phật vào vương cung (cung vua) há không phải là Đại Thánh trở lại. Sư đáp Hộ minh (bảo vệ ánh sáng) chẳng hạ sinh. Vị Tăng hỏi: Đã là Đại Thánh trở lại sao phải 6 năm khổ hạnh. Sư nói: Người huyễn trình việc huyễn. Hỏi: không phải huyễn là như thế nào? Sư đáp vương cung (cung vua) tìm chẳng thấy. Hỏi: Người làm hạnh thanh tịnh chẳng vào Niết-bàn, Tỳ-kheo phá giới chẳng vào địa ngục là như thế nào? Sư đáp: Độ hết không sót bóng lại vượt hơn Niết-bàn. Hỏi: Ngút mắt ngàn dặm là phong phạm gì? Sư nói: Là khuôn phép của Xà-lê. Hỏi: chưa biết phong phạm của Hòa thượng như thế nào? Sư nói: Không bay (dạo khắp) mắt Ta Bà.

4. Thiên sư Cư Động ở núi Long Nha, Hồ Nam.

Sư người ở Nam Thành, Võ Châu, họ Quách. Năm 14 tuổi Sư xuất gia ở chùa Mãn Điền, Cát Châu. Sau Sư đến Tung Nhạc thọ giới Cụ túc, rồi chống tích trượng dạo khắp Thiên hội. Nhân tham ngài Thúy vi Hòa thượng hỏi rằng từ lúc học nhân đến pháp tịch của Hòa thượng hơn 1 tháng nay mỗi ngày Hòa thượng lên pháp đường nhưng không được chỉ dạy cho 1 pháp nào, ý đó là sao? Thúy Vi đáp: Có hiểm gì? - Sư lại gặp ngài Đức Sơn hỏi rằng: Xa nghe Đức Sơn 1 câu Phật pháp, đến rồi chưa từng thấy Hòa thượng nói 1 câu Phật pháp. Đức Sơn nói có hiểm gì? Sư chẳng chịu bèn đến ngài Động Sơn như trước mà hỏi. Động Sơn nói sao lấy làm lạ được Lão tăng. Sư lại nêu câu nói với Đức Sơn nhân đó là tự tỉnh lỗi mình. Sư bèn ở Động Sơn theo chúng mà thưa thỉnh - Một hôm hỏi như thế nào là ý Tổ sư? Động Sơn nói: Đợi nước trong động chảy ngược chiều ta sẽ vì ông mà nói. Sư từ đó mà tỉnh ngộ Huyền chỉ. Lại vạch áo 8 năm. Được họ Mã ở Hồ Nam mời Sư bèn đến ở Diệu Tế thiền

Uyển tại Long Nha, hiệu là Chứng Không Đại sư. Có đồ chúng hơn 500 người luôn luôn thuyết giảng. Sư lên pháp đường dạy chúng rằng: Phạm người tham học phải thấu suốt Tổ Phật mới được. Tân Phong Hòa thượng hỏi theo giáo Tổ và theo giáo Phật giống như sinh oán thù, đó là mới học 1 phần, nếu chẳng thấu suốt Phật Tổ thì liền bị lừa. Khi đó có Vị Tăng hỏi: Tổ Phật lại có Tâm đối người không? Sư đáp: Ông nói sông hồ lại có tâm ngăn ngại người không? Lại nói sông hồ tuy không có tâm ngăn ngại người nhưng vì người lúc ấy qua không được nên sông hồ thành ngăn ngại người thì không được nói sông hồ không ngăn ngại người. Tổ Phật tuy không tâm, lừa dối người nhưng vì người không thấu suốt nên Tổ Phật thành lừa dối người không được nói Tổ Phật không lừa dối người. Nếu thấu suốt được chỗ Tổ Phật qua thì chỗ qua của người này tức là Tổ Phật mới là hiểu được ý của Tổ Phật, mới cùng với người xưa hưởng thượng đồng. Nếu chưa thấu được mà chỉ học Phật học Tổ thì vạn kiếp cũng không có kỳ hạn được. - Lại hỏi như thế nào là chẳng bị Tổ Phật lừa? Sư nói: Thì phải tự ngộ. Khi Sư ở chỗ ngài Thúy Vi hỏi như thế nào là ý Tổ sư. Thúy Vi đáp: Đem thiền bản lại đây cho ta Sư bèn đem thiền bản đến. Thúy Vi tiếp được liền đánh. Sư nói: Đánh thì cứ đánh mà không có ý Tổ Sư. - Sư lại hỏi ngài Lâm Tế thế nào là ý Tổ sư? Lâm Tế nói đưa cho ta cái bồ đoàn (tọa cụ), Lâm Tế tiếp được liền đánh. Sư nói: Đánh thì cứ đánh lại không có ý Tổ sư. Sau có Vị Tăng hỏi: khi Hòa thượng hành cước hỏi 2 Tôn Túc về ý Tổ sư, chưa biết 2 tôn túc ấy Đạo nhãn sáng chưa? Sư đáp sáng thì sáng lại không có ý Tổ sư - Hỏi: như thế nào là Đạo? Sư đáp không khác tâm người là đó. Lại nói: Nếu người biết được Đạo không khác tâm người thì mới là Đạo nhân. Nếu là nói năng chớ nên giao thiệp. Người Đạo (nói?) thì ông biết đánh Đạo nhân nào chẳng? Trong 12 giờ (24 giờ) trừ ăn cơm mặc áo ra không có mảy may nào khác tâm người không tâm đối gạt người, cái này mới là Đạo nhân. Nếu nói ta được ta hiểu thì chớ giao thiệp, rất chẳng dễ dàng. - Hỏi: như thế nào là ý Tổ sư Tây Trúc đến? Sư nói: Đợi chim rùa đá biết nói ta sẽ nói với ông. Đáp: Chim rùa đá biết nói rồi đó. Sư nói: Nói với ông cái gì? - Hỏi: Người xưa được cái gì bèn thôi? Sư đáp như giặc vào nhà trống - Hỏi: Vô Biên Thân Bồ-tát vì ao không thấy đánh tướng của Như Lai? Sư hỏi ông nói Như Lai lại có đánh tướng sao? - Hỏi: Đại tẩu lãnh đầu đề lên không nổi lúc đó thế nào? Sư nói: Vì sao Lục tổ đưa lên được - Hỏi: khi 2 chuột vào gối (leo dây?) thì thế nào? Sư nói: Cần phải có chỗ dấu mình mới được. Hỏi: Như thế nào là chỗ dấu mình? Sư nói: Lại thấy nông phu chẳng? Hỏi: Ngài Duy Ma nắm thế

giới đưa lên, không biết ngài Duy Ma đứng chỗ nào? Sư nói: Nói điều ông nói Duy Ma cầm thế giới đưa lên - Hỏi biết có người nào lại có sinh tử không? Sư đáp: Vừa giống Đạo giả khi chưa ngộ - Hỏi: như thế nào là ý Tây Trúc đến? Sư đáp đây là 1 câu hỏi khổ nhất - Hỏi: ý Tổ và Ý giáo đồng hay khác? Sư đáp: Tổ sư đến ở sau. Hỏi: Tổ sư là Sa môn vô sự? Sư đáp nếu là Sa môn thì không được vô sự. Hỏi vì sao không được vô sự? Sư nói: Tìm 1 cái khó được. Hỏi: Con cóc không có ánh sáng phản chiếu, thỏ ngọc không có ý làm bạn với trăng, khi ấy thế nào? Sư nói: Vua Nghiêu Thuấn cũng có hóa - Hỏi như thế nào thì được an thân này? Sư nói: Không bị thân khác lừa dối mới được - Năm Lương Long đức 3 (Quý mùi) tháng 8 thì Sư có chút bệnh, nửa đêm ngày 03 tháng 09 sao rơi ở trước phương trượng, đến sáng thì Sư ngồi mà hóa, thọ 89 tuổi.

5. Thiên sư Hựu Tĩnh ở chùa Hoa Nghiêm, Kinh triệu.

Sư từng ở Lạc Phổ làm Duy-na. Đánh kiếng khắp tỉnh chư Tăng, khoảng trên bữa củi, khoảng dưới bữa đất. Lúc đó Đệ Nhất Tòa hỏi: Thánh Tăng là, gì? Sư nói: Đường đường không ngồi ngay, không đến cơ 2 đầu. Khi Sư còn ở với Động Sơn hỏi rằng: Học nhân chưa thấy đường Lý ắt chưa khỏi tình thức. Động Sơn nói: Ông lại thấy đường Lý không? Đáp thấy không đường Lý. Động Sơn nói chỗ nào tình thức đến được? Đáp Học nhân hỏi thật. Động Sơn nói: Cần phải đi vạn dặm đến chỗ không có tắc cỏ mà đứng. Hỏi: chỗ không có tắc cỏ lại đứng được không? Động Sơn nói thẳng đó mà đi. Bữa củi rồi Động Sơn cầm cây củi hỏi: Khi đường hẹp gặp nhau thì thế nào? Đáp phản trắc sao may Động Sơn nói ông nhớ lời ta, ông hướng về Nam mà ở thì có 1000 người, nếu hướng về Bắc mà ở thì chỉ có 2, 3 trăm mà thôi. Sư bèn đến ở Hoa Nghiêm tại Đông Sơn, Phước Châu. Chưa bao lâu thì vua Trang Tông thuộc hậu Đường triệu sư về kinh rộng mở Huyền phong quả nhiên học trò có 300. Hỏi: ý Tổ và ý giáo đồng hay khác. Sư đáp tìm xem các nghĩa hết Tạng long cung chẳng thấy nói. Hỏi: Đại ngộ người nào vì sao mê? Sư đáp đập gương chẳng chiếu lại, hoa rụng khó lên cây. Hỏi: Đại quân cúng trai Thiên vương cầu thắng, quân giặc cũng cúng trai Thiên vương cầu thắng không biết Thiên vương đáp lời nguyện của ai? Sư đáp: Trời mưa thấm khắp không chọn khô lười - Một hôm vua vào chùa đốt hương, vua hỏi: Đó là thần gì? Sư đáp là Thiên thần hộ pháp. Vua hỏi khi sa thải thì đi đâu? Sư đáp: Trời mưa thấm khắp không chọn khô tươi. Sau Sư đạo đến Hà Sóc ở Bình Dương mà viên tịch, làm lễ trà tỳ thu được xá lợi, dựng 4 tháp, 1 ở Tấn Châu, 1 ở Phòng Châu, 1 ở vườn Tiêu Diêu núi Chung Nam, cái thứ 4 ở chùa Hoa Nghiêm núi

Chung Nam. Vua ban thụy là Bảo Trí Đại sư, tháp hiệu là Vô Vi.

6. Hòa thượng Hiện Tử ở Kinh Triệu.

Không biết Sư người ở đâu, sự tích lại khác, chỗ ở không nhất định. Từ khi được ấn tâm ở Động Sơn rồi về tục ở Mân Xuyên, chẳng nuôi Đạo chúng chẳng theo luật nghi. Thường ngày đi ven sông tìm ếch nhái (con hến) để ăn. Tối ngủ trong giấy tiền ở miếu Bạch Mã tại Đông Sơn, cư dân gọi là Hiện Tử Hòa thượng. Tỉnh Sư Tịnh Hoa Nghiêm nghe nói muốn biết thật giả, trước lén vào chỗ giấy tiền, nửa khuya Sư về, Tỉnh nắm chặt Sư hỏi như thế nào là ý Tổ sư Tây Trúc đến? Sư vội đáp: Mâm rượu trước thân. Tỉnh lấy làm lạ sám hối mà lui. Sau Tịnh sư hành hóa ở kinh Đô, Sư cũng đến. Tập chúng nói pháp thì Sư chỉ giả điên mà thôi.

7. Đại sư Phổ Mãn ở Cửu Phong, Quân Châu.

Sư hỏi: Vị Tăng: Lìa đâu đến đây? Đáp ở Mân Trung. Sư nói: Đi xa chẳng dễ. Đáp không khó động bước mà đến. Sư hỏi: Có chẳng động bước chẳng? Vị Tăng nói có. Sư hỏi: Sao được đến chỗ này. Tăng không đáp được. Sư nói: Nghi là sát nhân. Hỏi: Như thế nào là gia phong của Hòa thượng? Sư đáp tức nay là gì? Đáp không hiểu. Sư nói: 10 chữ trên đường ngựa ăn hoa cỏ lộn.

8. Thiền sư Đạo U ở U Thê, Thai Châu.

Cảnh Thanh hỏi: Như thế nào là thiếu phụ (cha trẻ)? Sư nói: Không có tiêu đích. Hỏi không tiêu đích xem là thiếu phụ chẳng? Sư đáp thì có lỗi gì? Hỏi chỉ như thiếu phụ làm sao sinh. Sư hỏi: Người Đạo làm tâm gì? - Hỏi: Thế nào là Phật? Sư đáp ông không tin là chúng sinh. Hỏi: Học nhân rất tin. Sư nói: Nếu muốn hiểu biết tức thành bậy tà. Khi Sư sắp mất, có vị Tăng đến hỏi rằng: Hòa thượng trăm tuổi rồi sẽ đi về đâu? Sư đáp điều nhiên, điều nhiên (điều hòa tự nhiên?). Nói xong thì ngồi mà hóa.

9. Thiền sư Sư Kiên sau ngài Động Sơn (là đời thứ 3, cũng gọi là Thanh Lâm Hòa thượng).

Xưa từ Giáp Sơn đến tham vấn. Trước đó Hòa thượng giá Động Sơn hỏi: Gần đây lìa ai đến đây? Sư đáp Võ Lăng. Hỏi: Võ Lăng Pháp Đạo có gì giống đây? Sư đáp đất Hồ cây măng mọc. Giá nói: Phải riêng hương lửa cơm canh cúng dường người này. Sư bèn lui ra. Động Sơn nói: Người này về sau giết người thiên hạ. Sư ở Động Sơn mà trồng tông (thông). Có ông họ Lưu đến Sư xin kệ. Sư làm kệ rằng:

Lớn lên hơn ba tấc

Xum xuê che cỏ hoang

*Chẳng biết đời người nào
Được thấy tông này già.*

Lưu ông được kẻ đem trình Động Sơn. Động Sơn nói chúc mừng ông, người này là đời thứ 3. Trước Sư ở Lan Nhã Tiểu Thanh Lâm tại Thổ Môn, Tùy Châu. Sau quả nhiên về Động Sơn mà nối tiếp. Phàm có vị Tăng mới đến Sư đều khiến bữa củi 3 bận sau mới cho lên tham đường. Có một vị Tăng chẳng chịu hỏi rằng trong 3 bận không nói, ngoài 3 bận là thế nào? Sư nói: Là lệnh chỉ của Thiên Tử Thiết Luân. Tăng không đáp được. Sư liền đánh đuổi đi. Có Vị Tăng hỏi: Năm xưa bệnh khổ lại trúng độc thỉnh sư trị bệnh. Sư nói: Lược vàng chải nát nảo, trên đắp rớt đề hồ. Đáp xin tạ ơn Sư trị bệnh. Sư liền đánh. Hỏi: phụ lâu chẳng gặp lúc ấy thế nào? Sư nói: Cổ Hoàng thước 1 tấc. Hỏi: Thỉnh sư đáp thoại. Sư nói: Tay tu la ở nhật nguyệt. Sư lên pháp đường dạy chúng rằng: Tông chỉ của Tổ sư ngày nay thi hành, pháp lệnh đã bày lại có việc gì? Lúc đó có vị Tăng hỏi: Chánh pháp Nhân tạng. Tổ tổ đồng ấn chứng, chưa biết Hòa thượng truyền giáo cho ai? Sư đáp: Mầm linh sinh có đất, Đại Ngộ không còn thầy - Hỏi: như thế nào là Đạo? Sư đáp: Ngồi trâu về tìm khe xa. Hỏi: thế nào là người trong Đạo? Sư đáp: Ôm tuyết đầu nhường mảy. Hỏi: Đường sai khác ngàn nẻo như thế nào hiểu nhanh. Sư đáp: Dưới chân bỏ ngọc đen, trên không oán trắng đầy trời.

10. Thiên sư Độn Nho ở Bạch Mã, Lạc Kinh.

Hỏi như thế nào là bốn phận sự của Nạp Tăng? Sư đáp 10 đường gió chẳng thông, kẻ cầm truyền tin xa. Hỏi: truyền tin gì? Sư bèn chấp tay cúi đầu. - Hỏi: như thế nào là người trong mật thất? Sư đáp mới sinh chẳng thể được, chẳng quý lúc chưa sinh. - Hỏi: chẳng quý lúc chưa sinh là cái gì? Sư đáp là cha ông đó. Hỏi: ngoài 3000 dặm hương về Bạch Mã, đến rồi sao chẳng thấy? Sư đáp là ông chẳng thấy can hệ gì việc của Lão tăng. Hỏi: Thỉnh Hòa thượng chỉ bày. Sư nói: Chỉ thì chớ giao thiệp. Hỏi: như thế nào là bốn phận sự của Học nhân. Sư đáp đêm qua canh 3 mặt trời chánh ngọ. Hỏi: như thế nào là sự hưởng thượng của pháp thân? Sư đáp: Đáy giếng ếch nuốt trăng. Hỏi: như thế nào là chỗ cấp thiết của Học nhân? Sư đáp chim giỏ còn chê chậm, kẻ mù sớm tự chậm - Hỏi: như thế nào là ý Tây Trúc đến? Sư đáp: Điểm trán con khỉ rờ (bắt) sóng trăng.

11. Hòa thượng Càn Phong ở Việt Châu.

Sư hỏi: Vị Tăng từ đâu đến. Đáp: Ở Thiên Thai. Sư hỏi: Thấy nói Thạch Kiều gãy làm 2 đoạn phải không? Hỏi: Hòa thượng ở đâu được tin tức ấy? Sư đáp: Sắp nói khác trước núi Hoa Đảnh, nguyên là người

trong trang điền tốt. Hỏi: như thế nào được ra 3 cõi? Sư nói: Gọi viện chủ đến đuổi ra vị Tăng này - Sư hỏi chúng Tăng: Luân hồi 6 thú đủ mất gì? Chúng không đáp được - Hỏi: như thế nào là nói vượt Phật vượt Tổ? Sư nói: Lão Vị Tăng hỏi: ông. Đáp: Hòa thượng nói xem. Sư nói: Lão tăng 1 câu hỏi còn không tự hiểu hỏi gì nói vượt Phật vượt Tổ.

12. Hòa thượng Hòa Sơn ở Cát Châu.

Tăng hỏi: Học nhân muốn trình 1 câu hỏi, Sư chịu chăng? Sư nói: Hòa Sơn đáp ông rồi - hỏi như thế nào là ý Tây Trúc đến? Sư nói: Hòa Sơn Đại đánh (đỉnh núi lớn Hòa Sơn) - Hỏi như thế nào là gia phong của Hòa thượng? Sư đáp mút mắt núi xanh nổi mây trắng.

13. Thiền sư Hàm Khải ở núi Thiên Đồng, Minh Châu.

Tăng hỏi: Như thế nào là vốn không 1 vật? Sư đáp: Đá nhuần không ngậm ngọc, khoáng khác tự sinh vàng - Hòa thượng Phục Long Sơn đến. Sư hỏi: Ở đâu đến. Đáp ở Phục Long đến. Sư nói: Lại phục được rồng chăng? Đáp không từng phục loài súc sinh ấy. Sư nói: Uống trà đi - Giản Đại Đức hỏi: Học nhân trót vót đến thỉnh sư chủ đích. Sư nói: Ta ỉa trong đó có gì mà trót vót chủ đích. Hỏi: Hòa thượng đối đáp như thế lại mua giày cỏ mà hành cước rất tốt. Sư nói: Đến trước đây, giản bèn đến trước. Sư nói: Chỉ như Lão tăng đáp đó lỗi ở chỗ nào? Giản không đáp được Sư liền đánh.

14. Hòa thượng Bảo Cái ở núi Đàm Châu.

Vị Tăng hỏi: 1 gian nhà vô lậu, hợp với người nào ở? Sư đáp không tên không thể đeo. Hỏi lại có địa vị hay không? Sư đáp không có chỗ. Hỏi như thế nào là Bảo Cái? Sư đáp không từ người trời được. Hỏi như thế nào là người trong Bảo cái? Sư nói: Không cho người cùng thời biết. Vị Tăng hỏi: Khi Phật đến thì như thế nào? Sư nói: Tìm đường khác chẳng được. Hỏi: Khi khẩn thiết vì sao không lập người? Sư nói: Về cũng đập không vương. Hỏi: Lúc đó thành lập như thế nào. Sư đáp không cùng thời nhận biết. Hỏi: Khi thế giới hoại thì cái này ở đâu? Sư đáp ngàn Thánh tìm không được. Hỏi: Người cùng thời làm như thế nào trở về. Sư đáp: Phải thật giống. Hỏi: lại có đích không? Sư đáp chẳng lập tiêu tặc.

15. Thiền sư Thông ở Bắc viện, Ích châu.

Khi Sư ở Giáp Sơn, một hôm Giáp Sơn lên pháp đường nói ngời đoán chủ nhân ông chẳng lạc vào kiến thứ 2. Sư bước ra nói cần biết có 1 người không hợp bạn. Giáp Sơn nói: Cũng là kiến thứ 2. Sư bèn xô ngã giường thiền. Giáp Sơn hỏi Lão huynh làm gì? Sư nói: Đợi lưới ta nát đi sẽ nói với Hòa thượng - Ngày khác Sư lại hỏi Giáp Sơn: Trước

mắt không pháp ý ở trước mắt chẳng phải là pháp trước mắt, chẳng phải tai mắt đến được, há không phải là lời của Hòa thượng. Giáp Sơn nói phải. Sư bèn xô ngã giường thiền vòng tay mà đứng. Giáp Sơn đứng dậy đánh 1 gậy, Sư liền bỏ đi. Sư ở Động Sơn theo chúng thưa thỉnh chưa được khế chỉ, bèn từ giả Động Sơn định vào lãnh. Động Sơn nói khéo làm, vượn bay lên đỉnh núi cao xem. Sư bèn trầm ngâm hồi lâu. Động Sơn gọi Thông Xà-lê, Sư lên tiếng “ạ!” Động Sơn nói sao không vào lãnh đi! Sư nhân đó mà tỉnh ngộ, rồi không vào lãnh. Sư bèn ở hầu ngài Động Sơn. Sau Sư lên pháp đường dạy chúng rằng: Các Thượng tọa có việc gì thì đưa ra bàn luận chọn lấy, nếu là căn cơ thượng thượng thì không cần như vậy, nếu là hạng Trung Hạ thì dứt khoát phải gọt tròn, tìm khắp nơi cửa ngõ, đừng để cho vào nước bùn. Thứ nhất phải nhanh chóng tỉnh sự cần phải vô tâm. Nếu không vô tâm dần nên được ngàn thứ vạn thứ cũng chỉ thành hiểu biết suông, cùng với môn hạ của nạp tăng này có gì liên quan đến nhau? - Vị Tăng hỏi: Như thế nào là vô tâm? Sư nói: Không quản hệ (dính mắc vào). Hỏi: 2 rồng tranh châu ai là kẻ được? Sư nói: Người được tức mất, hỏi chẳng mất thì như thế nào? Sư đáp trả châu cho ta - Hỏi: như thế nào là pháp thân thanh tịnh? Sư nói: Không 1 điểm nhơ. Hỏi: khi chuyển không được thì thế nào? Sư đáp công chẳng đến. Hỏi: như thế nào là người đại phú quý. Sư đáp như kho báu Luân vương. Hỏi: như thế nào là xích cùng để nhân - Sư đáp như tửu điểm đeo lưng. Hỏi: khi nước hang khô không dính thì như thế nào? Sư đáp: khô bong từng mảng. Hỏi: Khi 1 chùy liền thành thì thế nào? Sư đáp không phải ngẫu nhiên. Khi Sư mất rồi thì vua ban thụy là Chứng Chân Đại sư.

16. Thiên sư Bốn Nhân ở Bạch Thủy, Cao an.

Sư ở Động Sơn được thọ ký. Năm Đường Nguyên Phục Sư dời về viện Cao an Bạch Thủy viện tại Hồng Tĩnh. Chúng đông 300 lời Huyền khắp bày. Nhân cúng trai giỗ ngài Động Sơn, có vị Tăng hỏi: cúng dường, Tiên sư có đến không? Sư nói: Ngay đây cúng dường 1 phần. Chúng ở Tây Sơn Hồng Châu đến lễ bái hỏi rằng: Ngày nay không có việc riêng xin Sư chỉ bày. Sư hỏi: Các ông cầu chỉ bày ư? Đáp: Phải. Sư nói: Dạy ta ủy thác cho ai - Cảnh thạnh hành cực đến. Sư gọi lên bảo rằng: Lúc này Đạo giả lạnh lắm? Thanh nói không dám. Sư hỏi: Lại có năm 1 mình được mừng che kín chắng? Đáp: Nếu có cũng không mở công phu. Sư đáp có nhiều Đạo giả 1 giọt nước 1 giọt băng giá cũng không can dự việc khác. Hỏi: 1 giọt nước băng sinh cũng không can thiệp nhau. Sư nói: Phải. Hỏi: người này có ý gì? Sư đáp người này

không lạc ý (không lạc ý người nào). Hỏi: lạc ý người này chăng? Sư nói: Trên đỉnh núi cao không thể cùng Đạo giả gậm mổ - Hỏi: như thế nào là ý Tây Trúc đến? Sư hỏi: Lại thấy cây sam trước sân chăng? Đáp đó là ngày nay Hòa thượng do học nhân gây ra thị phi (phải quấy). Sư nói: Tọa chủ nhiều miệng - Giáo Nhiên đến sau. Sư biết là Tuyết Phong thiền khách, bèn nói người trộm pháp trọn không thành khí - Vị Tăng hỏi: Như thế nào là nghĩa chẳng dời đổi? Sư nói: Hoa rụng theo dòng nước, trăng sáng trên đỉnh non. Khi sư sắp mất 4 chúng đều tập họp đầy đủ. Sư cúng trai đánh chuông đốt hương bạch chúng rằng: Khi khói hương dứt thì ta Niết-bàn. Nói xong thì ngồi kiết già, dứt hơi khi khói hết.

17. Thiên sư Quang Nhân ở Sơ Sơn Phủ Châu.

Sư hình thù lùn xấu nhưng biện luận rất giỏi. Khi ở dưới cửa Động Sơn đã có cơ mở bày chỗ kín, đều dùng nhân làm mũi khoan. Tam-muội các phương có thể hỏi Sư thúc - Vị Tăng hỏi: Như thế nào là thầy chư Phật? Sư nói: Sao chẳng hỏi lão già Sơ Sơ. Tăng không đáp được. Tay Sư nắm rấn gỗ. Có vị Tăng hỏi: Trong tay là cái gì? Sư đưa lên nói: Con gái của Tào Gia - Hỏi: như thế nào là gia phong của Hòa thượng? Sư nói: Đầu khăn 5 thước. Hỏi: như thế nào là đầu khăn 5 thước? Sư đáp trong tròn lấy không được - Sư nêu lời Hương Nghiêm hỏi Cảnh Thanh: Chịu nặng không được toàn Đạo giả làm sao hiểu. Nói Toàn về chịu nặng. Sư nói: Không được toàn chịu thì làm sao? Nói: Trong đó không chịu lộ. Sư nói: Mới thỏa ý Tăng bệnh - Nhân Cổ Sơn nêu Thầy Phật Oai Âm Vương. Sư bèn hỏi làm sao là Thầy Phật Oai Âm Vương? Cổ Sơn đáp chớ không xấu hổ ư? Sư nói: Xà-lê nói thế liền được, nếu ước về bệnh Tăng thì không phải. Hỏi: làm gì (sao?) là Thầy Phật Oai Âm Vương. Sư đáp chẳng ngồi không ngồi quý - Động Sơn (đời thứ 4) hỏi: Như thế nào là 1 câu? Sư nói: Không nói. Hỏi: vì sao không nói? Sư nói: Thiếu thời bối (lúc còn nhỏ?). Hỏi lúc đó như thế nào? Sư nói: Tương quân không vua liền kiêu ngạo (không lên câu), răng vàng uống công nắm. Hỏi: như thế nào là chỉ thẳng. Sư nói: Trong chân có nước, nếu không tin định hưởng bên trời mà hỏi Thái Dương - Mùa Đông đến đêm có vị Tăng lên pháp đường hỏi: Như thế nào là ý mùa Đông đến? Sư đáp trong mát sinh ra Đại Hoàng. Hỏi: Hòa thượng trăm tuổi rồi đi về đâu? Sư đáp: Sau lưng bụi hoang 4 chân chỉ lên trời. Khi Sư thiên hóa có kệ rằng:

*Đường ta ngoài Bích không
Mây trắng không chỗ nằm*

*Đời có cây không rễ
Lá vàng gió đưa lại.*

Nói kệ xong thì sư mất - Sư có làm tụng 4 Đại, lược luận về Trưởng giả Hoa Nghiêm, lưu truyền ở đời.

18. Thiên sư Văn Thú ở Khâm Sơn, Lễ Châu.

Sư người Phước Châu. Thuở nhỏ nương Thiên sư Hoàn Trung ở núi Đại Từ, Hàng Châu mà thọ nghiệp. Lúc đó Nham Đầu Tuyết Phong ở trong chúng thấy Sư luận bàn biết là pháp khí, bèn dắt nhau đi du phương, 2 người duyên khế với ngài Đức Sơn đều được ấn ký. Sư tuy nhiều lần kích dương nhưng đều bị ngưng trệ. Một hôm Sư hỏi Đức Sơn rằng: Thiên Hoàng cũng nói thế, Long Đàm cũng nói thế, chưa biết Đức Sơn nói làm sao? Đức Sơn nói ông thử nêu lời Thiên Hoàng, Long Đàm nói xem. Sư định vâng lời thì Đức Sơn lấy gậy đánh phải khiên vào Niết-bàn đường. Sư nói: Phải thì phải mà đánh tôi muốn chết. Sau Sư ở chỗ ngài Động Sơn sau lời nói mà phát giải mới trở thành Đệ tử nối pháp của Động Sơn. Năm 27 tuổi Sư đến ở Khâm Sơn, ở trước đại chúng tự tỉnh lỗi xưa - Trước, khi tham ngài Động Sơn, Ngài hỏi ở đâu đến. Sư nói: Ở Đại từ đến. Hỏi có thấy Đại từ không? Sư đáp thấy. Hỏi: thấy sắc trước hay thấy sắc sau. Sư đáp không phải thấy trước sau. Động Sơn làm thình - Sư nói: Lìa Thầy sớm qua không được hết ý Thầy. Hỏi: Như thế nào là ý Tổ sư ở Tây Trúc đến? Sư nói: Thước của Lương Công công, kéo của Chí Công bến. Hỏi: tất cả pháp chư Phật đều từ kinh này ra, như thế nào là kinh này? Sư nói: Thường chuyển. Hỏi: chưa biết trong kinh nói cái gì? Sư nói: Có nghi xin hỏi. Hỏi: như thế nào là gia phong của Hòa thượng? Sư nói: Màng gấm túi hương bạc, gió thổi hương đầy đường - Có vị Tăng vẽ hình Sư trình lên. Sư hỏi: Có giống ta chăng? Vị Tăng không đáp được. Sư tự đáp thay: Chúng Tăng xem lấy. - Một hôm Sư vào viện tắm, thấy Tăng đạp xe nước Tăng thấy Sư bèn xuống không xét. Sư nói: May mắn từ đất thấp chuyển lên sao cần phải thế. Tăng nói không thế sao được. Sư nói: Nếu thế thì mắt Khâm Sơn làm gì? Vị Tăng nói làm gì là mắt sư. Sư bèn lấy tay giả như vạch mày ra. Vị Tăng hỏi: Hòa thượng lại được thế. Sư nói: Phải phải vì ta thế liền không được thế. Tăng không đáp được. Sư nói: Đòi chiến không công 1 chồn khi buồn. Sư im lặng hồi lâu bèn hỏi Tăng rằng hiểu không? Vị Tăng nói không hiểu. Sư nói: Khâm Sơn vì ông gánh 1 nửa - sư cùng Tuyết Phong Nham Đầu nhân qua Tây Giang đến 1 quán trà uống trà. Sư nói: Không từng chuyển thân thông khí ngày nay không được uống trà, nếu thế tôi nhất định không được uống trà. Tuyết Phong nói tôi

cũng thế. Sư nói: 2 lão già đều chẳng biết nói. Nham Đầu hỏi: Đi đâu? Sư đáp: Trong túi vải lão tuy sống mà như chết. Nham Đầu nói: Lui ra, lui ra. Sư nói: Khoát huynh lại bỏ (đặt?) còn Tồn huynh làm sao? Tuyết Phong lấy tay vẽ hình tròn. Sư nói: Không thể chẳng hỏi. Nham Đầu cười ha ha nói sinh quá xa. Sư nói: Nhiều người có miệng mà không uống trà. Nham Đầu và Tuyết Phong đều không đáp được - Có Lương thiền khác đến tham vấn, vừa lễ bái xong lại hỏi rằng: Khi 1 mũi tên bắn qua 3 cửa ải thì thế nào? Sư nói: Đưa ra chủ trong cửa ải nhìn xem Lương nói đó tức là biết lỗi liền cải hối. Sư nói: Còn đợi lúc nào? Lương nói: 1 mũi tên buông không chỗ dính (rồi lui ra. Sư nói: Định bắn 3 cửa ải lại thì với Khâm Sơn mà bắn thử. Lương đến trước im lặng hồi lâu mà lui lại. Sư lại đánh Lương 7 gậy, Lương bèn đi ra. Sư nói: Lại nghe cái lão loạn thống mà trong tâm nghi suốt 30 năm - Có người nêu câu nói ấy với Hòa thượng Đồng An. An nói Lương Công Không biết như thế nào thì trúng đích? An đáp: Chủ trong cửa ải là người nào? Vị Tăng ấy trở về nêu câu hỏi ấy với Sư Sư nói: Lương Công nếu hiểu thế cũng tránh được miệng Khâm Sơn. Tuy như thế Đồng An không phải là hảo tâm phải xem mới được - Có vị Tăng than, Sư dựng đầu gậy lên nói: Nếu mở bàn tay ra thì 5 ngón so le, như nay nắm lại thì không có cao thấp, ông nói Khâm Sơn rất thông thương lượng hay chẳng thông thương lượng. Vị Tăng ấy đến trước đưa nắm tay lên mà thôi. Sư nói: Như thế chỉ là cái không mở miệng. Tăng nói chưa biết Hòa thượng như thế nào mà tiếp người. Sư nói: Nếu Ta tiếp người thì cùng ông 1 thứ. Vị Tăng nói riêng tham với Sư, nên nêu bày Tông phong. Sư nói: Nếu ông riêng đến với ta nêu bày. Tăng nói thỉnh Sư. Sư bèn đánh. Vị Tăng ấy không đáp. Sư nói: Ôm cây đợi thỏ uống dụng tâm thần.

- Ngài Hành Tư - Đời thứ 6.

* Đệ tử nói pháp của Thiền sư Toàn Khoát ở Nham Đầu trước đây.

1. Sư Ngạn Thiền sư ở Thụy Nham, Thai Châu.

Sư là người ở Mân Việt, họ Hứa. Từ nhỏ mặc áo thợ giới đầy đủ. Trước lạ Nham Đầu hỏi rằng: Như thế nào là Lý Bản Thường (Phật tánh)? Nham Đầu nói: Động vậy. Sư hỏi: Khi động thì như thế nào? Nham Đầu nói chẳng phải là Lý Bản Thường. Sư trầm ngâm suy nghĩ hồi lâu. Nham Đầu nói chịu thì chưa thoát căn trần, không chịu thì vĩnh viễn trầm luân chìm trong sinh tử. Sư bàn tĩnh ngộ thân tâm sáng rõ. Nham Đầu nhiều lần gọi nói đối đáp không biến đổi. Sư lại đến gặp

Hòa thượng ở Hội Giáp Sơn. Hội hỏi: Từ đâu đến? Đáp: Từ Ngọa Long đến. Hỏi: khi đến rồng đã dậy chưa? Sư ngó ngoái lại nhìn Hội nói trên vết phỏng lại đốt ngải cứu. Đáp: Hoàng thượng lại khổ như thế làm gì? Hội bèn thôi. Sư đến ở Đơn Khâu trọn ngày như kẻ ngu. 4 chúng hâm mộ thỉnh Sư ở Đoạn Nghiêm. Sư thống lãnh chúng rất nghiêm chỉnh mọi người đều khen. Có vị Tăng hỏi: Trên đầu bảo cái hiện, dưới chân mây sinh lúc ấy thế nào? Sư đáp: Lão đeo gông mang xiềng xích. Hỏi trên đầu không có bảo cái dưới chân không có mây sinh thì như thế nào? Sư nói: Cũng có gông cùm. Hỏi: Rốt ráo như thế nào? Sư đáp ăn cơm rồi mệt quá. - Cảnh Thanh hỏi: Trời chẳng thể che, đất chẳng thể chở há chẳng phải? Sư nói: Nếu phải tức là bị che chở. Thanh nói nếu chẳng phải là gặp Thụy Nham mấy lần. Sư tự xưng là Sư Ngạn - Hỏi như thế nào là Phật? Sư nói: Trâu đá. Hỏi như thế nào là pháp? Sư đáp: Trâu đá con. Hỏi: Đó tức chẳng đồng. Sư đáp hợp chẳng được. Hỏi: Vì sao hợp chẳng được? Sư đáp không đồng có thể đồng hợp cái gì. Hỏi làm sao thương lượng mà chẳng rơi vào thêm bậc? Sư nói: Bài chẳng ra. Hỏi vì sao bài chẳng ra? Sư đáp: Nó từ trước không có thêm bậc. Hỏi: Chưa biết ở ngôi vị nào? Sư đáp chẳng ngồi điện Phổ Quang. Hỏi: Lý Hóa cũng không? Sư đáp: Tên nghe 3 cõi trong, chỗ nào chẳng về châu - Một hôm có 1 bà lão trong thôn đến đánh lễ. Sư nói: Bà bệnh về mà cứu lấy mấy ngàn mạng vật. Bà lão vội vã trở về nhà thì thấy vợ người con đem giỏ tre ra ruộng bắt ốc về, bà lão đón lấy thả xuống bờ sông. Chuyện lạ của Sư rất nhiều chép trong các sách.

2. Thiên sư Huyền Tuyên ở Ngạn Hoài Châu.

Tăng hỏi: Như thế nào là người trong Đạo? Sư đáp: Mặt trời lặn tìm đến quán trọ lẻ loi. Hỏi: Như thế nào là Phật? Sư đáp: Nhà họ Trương có 3 con. Hỏi: Học nhân không hiểu? Sư nói: Mạnh Trọng Quý thì chẳng hiểu. Hỏi: như thế nào là 1 câu trước tiếng. Sư nói: Hồng! Hỏi: chuyển rồi như thế nào? Sư hỏi là cái gì?

3. Thiên sư Tuệ Tông ở Linh Nham Cát Châu.

Sư là người Trường Khê, Phước Châu, họ Trần, thợ nghiệp với ngài Qui Sơn - Vị Tăng hỏi: Như thế nào là cảnh Linh Nham? Sư nói: Tông cốt sum sê ken kín. Hỏi như thế nào là người trong cảnh? Sư đáp đêm đêm có vượn hú. Hỏi như thế nào là phận sự của mình? Sư đáp: Ném vàng rỗng lấy ngói gạch làm gì? Sau Sư ở Hòa Sơn mà mất.

4. Thiên sư Đạo Nhân ở La Sơn Phước Châu.

Sư người ở Trường Khê quận Chi, họ Trần. Xuất gia với ngài Quý Sơn, đủ tuổi thì thọ Cụ giới rồi dạo khắp các phương. Từng gặp ngài

Thạch Sương hỏi rằng: Đi ở chẳng sao lúc đó thế nào? Sư nói: Phải bỏ hết. Sư không thỏa ý bèn tham ngài Nham Đầu hỏi đồng lời nói trước. Nham Đầu nói: Từ nó đi ở quản nó làm gì. Sư xem là bụng dạ. Rồi tìm đến núi Thanh lương. Mân Soái biết được pháp vị mời ở La Sơn hiệu là Pháp Bảo Đại sư. Khi Sư lên pháp đường mới lên tòa vén áo liền nói trân trọng. Lát sau lại nói: Ai chưa biết (chưa biết Đạo) đến trước đây. Lúc đó có vị Tăng bước ra lễ bái. Sư chống cự lên tiếng bảo: Khổ quá. Tăng định hỏi. Sư hét: Đi ra - Hỏi: như thế nào là 1 câu kỳ đặc? Sư hỏi nói gì? Hỏi: Phật phóng ánh sáng giữa chạng mây chiếu sáng 1 vạn 8 ngàn thế giới, thì như thế nào là ánh sáng? Sư nói: Nói lớn lên. Vị Tăng hỏi: Chiếu thế giới nào? Sư bèn hét: Đi ra! - Hỏi: gấp gấp mới vào thỉnh Sư 1 tiếp. Sư hỏi: Hiểu không? Đáp không hiểu. Sư nói: Tến bấn qua rồi. - Hỏi 9 gái không dất ai là buồn khóc. Sư nói: Hỏi: lớn lên. Tăng định hỏi lại. Sư nói: Đi đâu? - Hỏi: như thế nào là Tông môn bày khắp? Sư mở 1 chân ra mà chỉ. Hỏi: Việc mũi nhọn như thế nào biện rõ? Sư đưa cây như ý lên. Tăng nói xin Hòa thượng thùy từ chỉ dẫn. Sư nói: quá xa. Hỏi như thế nào là 1 câu tối diệu (hay nhất). Sư nói: Vạch bày ra (vạch sượng?) biết chẳng? Vị Tăng định dâng lời mở lời. Sư nói: Lời rớt rồi - Định Tuệ Thượng tọa đến tham vấn. Sư hỏi: Từ đâu đến? Đáp: Xa thì rời Tây Thục, gần thì ở Khai Nguyên đến. Rồi tiến đến trước hỏi: Nay thì làm gì? Sư nói: Uống trà đi. Tuệ còn chưa lui. Sư nói: Khí thu hơi ấm. Tuệ ra khỏi pháp đường than rằng ngày nay định đánh La Sơn lạnh mà, cung gậy tên hết. Thôi thôi bèn xuống tham chúng. Ngày hôm sau Sư lên pháp đường. Tuệ bước ra khỏi: Mở rộng cửa cái cửa sổ ra hiện là ai? Sư bèn hét. Tuệ không đáp được. Sư lại nói: Lòng ma lông vũ (lông cánh) chưa đủ, đi ra - Tăng nêu thị của Hàn Sơn hỏi Sư rằng khi trăm chim ngâm hoa đặng thì như thế nào? Sư nói: Trinh nữ ngâm trong nhà. Hỏi: khi ngàn dặm làm 1 hơi là thế nào? Sư nói: Đưa khách ra ngoài sân. Hỏi: khi muốn đến núi bông lai là như thế nào? Sư đáp: Tựa gối nhìn khỉ vượn. Hỏi: khi đem đây làm lương thực thì thế nào? Sư nói: Kiếm xưa trước đầu lâu. Hỏi: như thế nào là hết cả trên đầu trăm cỏ đều là ý Tổ sư. Sư nói: Đầu đui mắt ông. Hỏi: tiếng trước lông xưa nát ý thế nào. Sư đáp tựa vách ngồi. Hỏi: trước là núi cao ngàn trượng sau là hổ lang sư tử chính khi ấy thế nào? Sư đáp: Tự tại. Hỏi: Ba cõi ai là chủ? Sư nói: Biết ăn cơm chẳng? - Khi sắp mất Sư lên pháp đường tập chúng, hồi lâu mở tay tả ra chủ sự không biết ý liền khiến Sư Tăng phía Đông lui ra sau. Sư lại mở tay hữu ra. Lại khiến các Sư Tang bên Tây lui ra sau. Sư bảo chúng rằng muốn báo đáp ân Phật thì không lỗi

mà lưu thông Đại giáo. Về đi, về đi, trân trọng. Nói xong thì mỉm cười mà tịch.

5. Thiên sư Tùng Phạm ở Hương Khê Phước Châu.

Tăng đến tham vấn, Sư hỏi: Ông há chẳng là tăng ở Cổ Sơn chăng? đáp: Phải. Sư hỏi: Sao không thấy châu trên trán? Vị Tăng không đáp được. Tăng từ gia, Sư đưa ra cửa gọi: Thượng tọa! Tăng quay đầu. Sư nói: Đây bụng là thiên. Hỏi: tâm hạnh Hòa thượng là gì? Sư chỉ cười lớn mà thôi. Sư nhân Tăng mặc nạp y bèn có kệ chỉ rằng:

*Ca-diếp y cao quý
Mặc vào phải nhanh cơ
Vừa phân liền bị tên
Che bày Rùa chẳng chứa.*

6. Hòa thượng Nghiêm ở Thánh Thọ La Nguyên Phước Châu.

Có vị Tăng từ Tuyên Châu trở về tham. Sư mặc áo nạp đưa lên chỉ bày nói rằng: Sơn Tăng 1 nạp y mở giống mọi người thấy, mây nước thính 2 thứ, chớ bảo bày kim chỉ. Nói mau! Tăng không đáp được. Sư hỏi: Như có nhiều thời gian thì làm gì?

* Đệ tử nổi pháp của Hòa thượng Tư Quốc ở Cẩm Đàm Hồng Châu.

1. Chí Viên hiệu là Hiển Giáo Đại sư ở Viện Sơn Trúc Càn, Bạch Triệt, An Châu. - Có Vị Tăng hỏi: Tâm ấn chư Phật người nào truyền được? Sư đáp Đạt Ma Đại sư. Hỏi: Đạt Ma sao truyền được. Sư hỏi: ông nói người nào truyền được - Hỏi: như thế nào là cắt đứt 1 đường? Sư nói: Cắt - Hỏi: như thế nào là đại ý Phật pháp? Sư nói: Khổ. Hỏi: như thế nào là Đạo? Sư nói: Khấp. Hỏi: như thế nào là tự mình của học nhân? Sư đáp mất. - Hỏi: như thế nào là được không có núi sông đất liền? Sư đáp không khởi kiến (thấy) - Huyền Tác hỏi: Như thế nào là Phật? Sư đáp Bính đỉnh Đồng tử đến xin lửa - Hỏi: như thế nào là người trong Ca-diếp Đạo tràng trong hang Tất-bát-la? Sư đáp Phật Thích-ca Mâu-ni. Hỏi: Như thế nào Châu Đảnh Vương Bồ-tát? Sư đáp: Hỏi: Lão xích đầu làm gì?

* Đệ tử nổi pháp của Tư Minh Hòa thượng ở Hào Châu.

1. Thiên sư Thiện Bồn ở Thấu Lãn, Trương Châu.

Sư nhân vào nhà tắm có vị Tăng hỏi: Hòa thượng là người đã lìa nhơ, vì sao phải tắm? Sư đáp: Nước định trong sâu đáy, người không dơ tắm nước này? Hỏi: Ý Tổ ý Giáo là đồng hay khác? Sư đáp trên ngọn

Thứu Lãnh cỏ xanh đầy trời, trong vườn Lộc Dã chôn thổ giao nhau.

* Đệ tử nổi pháp của Thiên sư Cư Hối ở núi Đại Quang, Đàm Châu trước đây.

1. Thiên sư Hữu Duyên ở Cốc Sơn, Đàm Châu.

Tăng hỏi: Con mồ côi như thế nào qui hướng? Sư đáp gặp người đường chẳng thông - Hỏi: đó tức là không chỗ tôn thờ cung kính. Sư nói: Ta nói bát ông đầy, rơi xuống đất lấy lên chẳng nổi - Hỏi: 1 vạch ra liền chuyển khi ấy thế nào? Sư nói: Ngựa hoang khi chạy cương roi đứt, người đá vỡ tay cười ha ha.

2. Hòa thượng Long Hùng ở Đàm Châu.

Vị Tăng hỏi: 1 vạch ra liền chuyển lúc đó thế nào? Sư nói: Căn không nhanh nhẹn. Hỏi: khi được tòa khoát áo thì thế nào? Sư nói: Không đoan nghiêm. Hỏi vì sao chẳng đoan nghiêm? Sư đáp chẳng từng chứng mà được. Hỏi: như thế nào là người trong Đạo Sư đáp trọn ngày vắng lặng chẳng nhú mày.

3. Hòa thượng ở núi Phục Long Đàm Châu.

Tăng hỏi: Năm sông dài làm tô lạc, biến mặt đất thành vàng ròng lúc đó thế nào? Sư nói: Tay dài mà tay cứ ngắn - Hỏi: Tùy duyên mà nhận quả, thế nào là quả. Sư nói: Hoa mẫu đơn trong mây. Hỏi: như thế nào là ý Tổ sư Tây Trúc đến? Sư đáp: Ông được như thế chẳng biết đau ngứa.

4. Thiên sư Thiên Tạng ở Kinh Triệu Bạch Vân.

Vị Tăng hỏi: Như thế nào là chỗ thâm sâu? Sư nói: Người lùn lợi khe sâu. Hỏi lúc xích khước thì thế nào? Sư nói: Sao chẳng thoát ra. Hỏi: Như thế nào là pháp pháp chẳng sinh? Sư nói: Vạn nước ngàn núi.

5. Hòa thượng ở núi Phục Long Đàm Châu đời thứ 2.

Tăng hỏi: Khi tùy duyên nhận được thì thế nào? Sư đáp ông nói lâu ở Hưng Quốc Môn Cao bao nhiêu? Hỏi: Khi con không nói đức của cha thì thế nào? Sư nói: Nói nhỏ nhỏ, nói nhỏ nhỏ.

6. Hòa thượng ở núi Long Tuấn Thiểm Phủ.

Tăng hỏi: Như thế nào là núi Long Tuấn. Sư nói: Mắt Phật xem không thấy. Hỏi: như thế nào là người trong núi? Sư nói: Làm gì? Hỏi: như thế nào là người không biết thiện ác? Sư đáp ngàn Thánh gần chẳng được. Hỏi: Người này lại biết có việc hưởng thưởng không? Sư đáp: Chẳng biết. Hỏi: Vì sao chẳng biết. Sư nói: Chẳng biết thiện ác, nói gì đến việc hưởng thưởng. Hỏi: như thế nào (vì sao?) Sư nói: Chẳng thấy nói ngạn dục. Hỏi: như thế nào người hưởng thưởng Phật. Sư nói:

Không đời dung. Hỏi: Phàm có mở nâng lên đều rụng hết nay thì chẳng mở nâng, lúc đó thế nào? Sư nói: Chẳng mở, chẳng mở! Hỏi: rốt cuộc thế nào? Sư đáp không nâng không nâng!

7. Hòa thượng ở núi Phục Long Đàm Châu(đời thứ 3).

Hỏi: Đi khắp đường ngàn núi, việc Huyền cơ như thế nào? Sư đáp đường chim không hề dừng.

* Đệ tử nổi pháp của Thiên sư Đạo Kiên ở Cưu Phong, Quân Châu.

1. Hòa thượng Thanh Viện ở Tân La.

Hỏi chạy ngựa tìm banh ai được? Sư đáp: Ai là chẳng được? Hỏi: Như thế tức là chẳng phải ư? Sư nói: Ngay được chẳng tranh cũng là có lỗi. Hỏi: Làm sao khỏi được lỗi này? Sư đáp cần không từng lỗi. Hỏi: chỗ chẳng lỗi rên đức như thế nào? Sư nói: 2 tây nâng lên chẳng nổi.

2. Thiên sư Thân Đẳng ở Bảo Phong, Lạc Đàm, Hồng Châu.

Tăng hỏi: Trong 4 oai nghi như thế nào mà biện (luận) chủ? Sư nói: Chính khi gặp Bảo Phong chẳng cởi giày. Hỏi: như thế nào là đại ý Phật pháp? Sư đáp: Hư không cõi thuyền sắt, đỉnh núi sóng ngút trời.

3. Thiên sư Hành hiệu Tuệ Quán ở núi Nam Nguyên, Cát Châu. Cũng gọi là Quang Mục Hòa thượng - Tăng hỏi: Như thế nào là cảnh trí Nam Nguyên? Sư nói: Mấy chỗ núi cao chim vượn hát, 1 vùng đất bằng người đi lạc. Hỏi: như thế nào là chỗ thâm sâu của Nam Nguyên. Sư đáp mọi người đều thấy. Hỏi: đó tức là chỗ cạn. Sư đáp là 2 đầu xa.

4. Thiên sư Minh ở Trọ Đàm, Hồng Châu.

Một hôm xuống đến khách vị, chúng thỉnh Sư về phương trượng. Sư bảo: Nói được thì đi. Lúc đó Mậu Hòa thượng nói rằng Đại chúng thỉnh sư, bèn lên pháp đường hỏi: Chỗ không nghĩ lường, thức tình khó biết lúc đó thế nào? Sư đáp: Ta chẳng muốn trái người xưa. Hỏi: chẳng trái người xưa là ý thế nào? Sư nói: Cũng hợp tiêu được lễ 3 lạ. Vị Tăng hỏi: Cối xay giả mãi không được quên mất, ý này thế nào? Sư đáp chim sẽ sống trong miệng cọp. Hỏi: như thế nào là Đạo giả. Sư nói: Long dài thườn thượt. Hỏi: như thế nào là gia phong của Đạo giả. Sư đáp: Trước điện Phật gặp Tôn giả. Hỏi: như thế nào là việc trọn ngày của Hòa thượng? Sư nói: Trong chén bát không có đường gân. Hỏi: như thế nào là việc trọn ngày của Sa môn? Sư nói: Râm râm chẳng nhờ vạ người.

5. Hòa thượng Thu Sơn ở Cát Châu.

Tăng hỏi: Như thế nào là ý Tổ sư từ Tây Trúc đến. Sư nói: Hạt

cây sam.

6. Thiên sư Diên Mâu ở Lạc Đàm, Hồng Châu.

Tăng hỏi: Như thế nào là tâm cổ Phật? Sư nói: Trọn chẳng nói đất gổ ngói đá là đó. Hỏi: mặt trời lặn về Tây việc trong rừng như thế nào? Sư đáp: Trước sân hoa hồng đẹp, trong nhà chẳng biết xuân.

7. Thiên sư Thường Sát ở viện Đồng An, núi Phụng Thê, Hồng Châu.

Tăng hỏi: Như thế nào là gia phong của Phụng Thê? Sư đáp Phụng Thê không gia phong. Hỏi: Đã là Phụng Thê vì sao không gia phong? Sư đáp chẳng đón khách, chẳng đợi khách. Hỏi: như thế thì 4 biển tham tâm sẽ làm việc gì? Sở đắc mâm trái cây tự có người bên cạnh cho (bày ra?). Hỏi: Như thế nào là cảnh Phụng Thê? Sư đáp: Ngàn ngọn liên núi đẹp, vạn núi chẳng biết xuân. Hỏi: như thế nào là người trong cảnh? Sư đáp: Non cao tựa đá ngời, tâm chẳng vướng mây trắng.

8. Thiên sư Uông Ngộ ở Trại Đàm, Hồng Châu (đời thứ tư).

Tăng hỏi: Như thế nào là cắt ngang 1 đường? Sư nói: Khớp với tin tức tốt. Hỏi: lại thông với việc hưởng thưởng chăng? Sư đáp cá từ dưới mà qua. Hỏi: như thế nào là đông cửa Đạo xe? Sư đáp kể sống 1 vật cũng không. Hỏi: như thế nào là ra cửa họp dẫu xe. Sư nói: Ngồi trên đất mà đến Trường An - Hỏi: Hương khói thơm phức mở lớn pháp hội, Tông thừa từ trước như thế nào nêu nói. Sư nói: Chớ nhầm nêu giống người. Hỏi: đó tức đều phải như thế. Sư nói: Lại là mất (chớ?) giao thiệp. Hỏi: 6 lá thơm tho Sư truyền lá nào? Sư nói: 6 lá chẳng tiếp nối, hoa nở quả không thành - Hỏi: há không có việc ngày nay? Sư nói: Nếu là ngày nay thì có. Hỏi: việc ngày nay như thế nào. Sư nói: Lá lá liên cành đẹp, hoa nở nơi nơi thơm.

9. Thiên sư Vô Ân ở Hòa Sơn, Cát Châu.

Sư người ở Phước Châu, họ Ngô - 7 tuổi nương Đại sư Chân Giác Tuyết Phong mà xuất gia. Đủ tuổi thọ giới Cụ túc và đi du phương đến ở Quân Dương gặp ngài Cửu Phong. Phong cho Sư vào thất. Một hôm gọi bảo ông từ xa mà đến ngày ngày theo chúng thấy cảnh giới nào mà có thể tu hành, do đường tắt nào mà xa lìa? Sư đáp: Đêm dày rộng mở người mù tự mù. Phong lúc đầu chừ chịu, Sư ngay sau đó phát sáng ý chỉ, quên nhanh tri kiến. Trước Sư nhận lời mời ở viện Đại Trí tại Hòa Sơn, Cát Châu, học chúng đông vậy. Sư từng làm Thù thành 10 thiên, các phương đều khen phục bảo là Hòa Sơn có thể tiêu biểu cho Tông lâm. Lúc đó họ Lý (vua nhà Đường) ở Giang Nam mời đến hỏi rằng: Hòa thượng từ đâu đến? Sư nói: Từ Hòa Sơn đến. Hỏi: Sơn (núi) ở đâu?

Sư đáp người đến châu phụng khuyết, núi non chẳng từng dời. Vua rất kính trọng khiến ở viện Tường Quang tại Dương Châu. Lại xin vào núi ở viện Thúy Nham, bèn cảnh đẹp ở Giang Tây mà ở đấy. Lúc đó ở viện Thượng Lam lại vắng người, vua khiến Sư đến ở đó mà hoằng hóa hiệu là Trừng Nguyên Thiên sư. Vị Tăng hỏi: Học nhân hôm qua mới vào Tông lâm xin Sư chỉ bày. Sư nói: Với ông thì không tiếc lời. Hỏi: ngài Ngưỡng Sơn dựng cây mai (cái xẻng) là ý gì? Sư nói: Ta hỏi ông. Hỏi: Huyền Sa đập ngã cây xẻng là ý gì? Sư nói: Ta hỏi ông. Hỏi: chưa biện rõ chân tông như thế nào là Thể tất. Sư đáp đầu lớn đuôi nhỏ. Hỏi: trong khoảng thức tắc vì sao không thấy mặt Sư? Sư nói: Lại cùng Xà-lê nói 1 nửa. Hỏi: vì sao không nói hết? Sư nói: Hết pháp không dân. Hỏi: chẳng sợ không dân thỉnh Sư nói: Hết pháp. Sư nói: Vì tri kỹ tan thân. Hỏi: vì sao tan thân. Sư đáp tâm tốt không có báo tốt. Hỏi: khi Tôn giả nhượng mày trộn mắt nhìn Dục Vương thì thế nào? Sư đáp tức nay đó vậy. Hỏi: học nhân hiểu như thế nào? Sư nói: Chớ không phải núi Ma Lợi Chi. Hỏi: Điện báu Ma Ni có 4 góc, 1 góc thường bày ra. Như thế nào là góc thường bày? Sư đưa lên nói: Ông đánh ta rồi hỏi: Ông lại hiểu chăng? Đáp: Chẳng hiểu. Sư nói: Sao ông biết đánh được ta. Hỏi: như thế nào là ý Tây Trúc đến? Sư nói: Đánh vỡ chỗ dính ra. Hỏi: đã ở trong lửa đỏ thỉnh Sư nấu luyện. Sư nói: Chùy đập xuống thành đồ đựng. Hỏi: đó tức là nấu luyện vậy. Sư nói: Hòa thượng trì châu hỏi: 4 vách đánh lúa, ở giữa cắt cỏ Hòa thượng đến đầu nào? Sư nói: Chỗ nào chẳng đến. Hỏi: đó tức là đồng ở chúng đi. Sư đáp chú tiểu đệ tử - Năm Kiến Long 1 (Canh thân) tháng 02 Sư có bệnh nhẹ. Ngày 02 tháng 03 Sư sai thị giả đến phương trượng tập họp chúng cáo từ rằng: Người học đến sau chưa biết Hòa Sơn thì nay biết lấy, cẩn thận. Trước là vì Đại chúng mà lập Sinh tạng bản quốc. Thụy là Pháp Tánh Thiên sư, tháp hiệu là Diệu Tướng.

10. Hòa thượng Mâu ở Lạc Đàm Hồng Châu.

Hỏi như thế nào là chỗ dùng sức của Đệ tử? Sư nói: Chính là dùng sức. Hỏi: Người xưa cuốn chiếu là ý thế nào? Đáp: Trân trọng. Rồi xuống pháp đường.

* Đệ tử nối pháp của Thiên sư Cảnh Hân ở Dũng Tuyên Thai Châu trước đây.

1. Thiên sư Thiệu ở viện Lục Thông, Thai Châu.

Trước sư tham vấn Hòa thượng Dũng Tuyên được vào thất lãnh hội ý chỉ. Một hôm Sư đốt cỏ về viện. Tuyên hỏi đi đâu đến đây. Sư

nói: Đốt cỏ mà đến. Tuyên hỏi việc sau lửa làm sao sinh? Thiều đáp: Rắn sắt khoan chẳng vào. Tuyên chấp nhận. Sau Sư ở viện Lục Thông, bạn Huyền nương cây - Tăng hỏi: Việc không ra khỏi môi mép như thế nào. Sư đáp: Đợi ông 1 cuộc cuộc sập núi Cân Tử, ta cũng chẳng nói với ông. Hỏi: Nam Sơn có 1 con Độc Long thế nào gần được? Sư đáp: Chẳng những có Xà-lê mà ngàn chúng cũng không gần được. - Người hỏi nhân nghe Nam Phương có 1 kiếm thoại, thế nào là 1 kiếm. Sư nói: Bất đương phong (chẳng đáng là mũi nhọn) - Hỏi: đầu rụng lại làm sao? Sư nói: Ta nói chẳng đáng là mũi nhọn, có đầu nào. Người ấy lay tạ mà lui ra - Sư nghĩ Hà vào núi Thiên Thai ngọn Hoa Đảnh mà ẩn thân, không biết sau ra sao.

* Đệ tử nổi pháp của Thiền sư Chí Nguyên ở núi Vân Cái, Đàm Châu trước đây.

1. Chí Hãn Thiền sư ở núi Vân Cái, Đàm Châu.

Tăng hỏi: Như thế nào là đỉnh núi sóng ngút trời? Sư nói: Chính Văn Thù làm ồn ào. Hỏi: chính khi làm ồn ào là thế nào? Sư đáp: Không hưởng cơ trước mà mở lòng đại bi chỉ dạy.

2. Hòa thượng Ngọa Long Tân La.

Hỏi: Như thế nào là tướng Đại Nhân? Sư đáp trong màn lụa tím không duỗi tay. Hỏi: Vì sao không duỗi tay? Sư đáp vì không tôn quý. Hỏi: trong 12 (24) giờ dụng tâm như thế nào? Sư nói: Con khỉ ăn sâu lông.

3. Hòa thượng Thiên Thai Ảnh châu.

Hỏi: Cổ Phật hưởng chỗ nào mà đi? Sư nói: Trung ương giáp đệ cao, hằng năm mầm linh - Hỏi: Gương xưa chưa mài lúc ấy thế nào? Sư đáp không bỏ công thực hành. Hỏi: Mài rồi là như thế nào? Sư đáp: Đền được chẳng soi chiếu.

* Đệ tử nổi pháp của Thiền sư Tạng ở Cốc Sơn Đàm châu trước đây.

1. Hòa thượng Doan Nghiên ở Tân La.

Hỏi: Khi trắng đen đều mất mắt Phật thì như thế nào? Sư đáp sợ ông giữ bên trong. Hỏi: Như thế nào là Vương Tử mới sinh ra? Sư đáp ở thâm cung dẫn chẳng ra.

2. Hòa thượng Bạc Nham ở Tân La.

Hỏi: Như thế nào là Thiên? Sư đáp: Mộ xưa chẳng phải là nhà. Hỏi: Như thế nào là Đạo? Sư đáp: Uổng công dấu ngựa xe. Hỏi: như thế

nào là giáo? Sư nói: Lá bối thâu chẳng hết.

3. Hòa thượng Đại Lãnh Tân La.

Tăng hỏi: Chỉ đến Đồng quan liền thôi, lúc ấy thế nào? Sư đáp chỉ là kế sống giữa đường. Hỏi: Trong đó kế sống như thế nào? Sư đáp: Thế hiểu thì tức được mà Đấng làm thì không được. Hỏi: Thế được vì sao Đấng không được. Sư đáp: Hiểu là phần việc trên của người nào. Hỏi: Việc trong đó như thế nào? Sư đáp: Chẳng làm tôn quý.

* Đệ tử nổi pháp của Hòa thượng Trung Vân Cái ở Đàm Châu trước đây.

1. Cảnh Hòa thượng ở núi Vân Cái Đàm Châu.

Hiệu là Chứng Giác Thiền sư - Hỏi: Đất nước yên bình công qui về đâu? Sư đáp: Dưới cửa Ngân đài chẳng chúc mừng. Hỏi: Lúc chuyển làm vô công thì thế nào? Sư đáp: Việc Vương gia phải như thế.

